

Lausunto: Uusimaa-PKS-Helsinki sote-erillisselvityksen loppuraportti
viite: STM085:00/2019
VN/8868/2019

Lausunnonantaja

Risto Kontio
Ylilääkäri, linjajohtaja, HUS
Tutkimusjohtaja HY
Suu- ja leukasairauksien klinikka, HUS

Hellevi Ruokonen
Ylihammaslääkäri, dosentti, HUS

Lausunnonantajan lausunto

1. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet sosiaali- ja terveydenhuollossa?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

Mallissa on integraatioon liittyviä haasteita verrattuna muuhun maahan esitettävään malliin.

Sosiaali- ja terveysministeriön erillisselvityksen esittämä Uudenmaan sote aluejako ja erikoissairaanhoidon epäselvä vastuunjako tulee vaikeuttamaan suu-, leuka- ja hammassairauksien erikoissairaanhoidon tasapuolista palvelujensaantia Uudellamaalla. Suun erikoissairaanhoidon voimavarat ovat vähäiset ja niiden hajauttaminen vaikeuttaa vaadittavien tehtävien hoitoa. 16% hammaslääkäreistä on erikoishammaslääkäreitä, erikoislääkäreitä on 76 %. Uudellamaalla on vain 218 erikoishammaslääkäriä, joista 83 toimii yksityis- tai ylioppilaiden terveydenhoidon puolella.

- ei
- ei kantaa

2. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet pelastustoimessa?

kyllä

Malli rakentuu nykyiselle toimivalle aluejaolle. Malli tukee pelastustoimen ja terveydenhuollon yhteistyötä ensihoidon järjestämisessä.

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

ei kantaa

3. Mahdollistaako esitetty erilliskäytäntö pääsyn tarpeenmukaisten ja riittävien sote-palvelujen piiriin paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

kyllä

kyllä pääosin

ei pääosin

Lopputulokset riippuvat resursoinnista. Jos resursointi paranee, tulevat palvelutarve-erot pienenevät. Jos resursointi vähenee, kasvavat erot rikkaiden ja köyhien alueiden välillä.

ei

ei kantaa

4. Mahdollistaako erilliskäytäntö yhteisten sovitettujen asiakaskohtaisten perustason sote-palvelukokonaisuuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

kyllä

kyllä pääosin

ei pääosin

ei

ei kantaa

5. Mahdollistaako erilliskäytäntö erikoistason palvelujen toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

kyllä

kyllä pääosin

ei pääosin

Yliopistosairaalan Suu- ja leukasairauksien yksikön mahdollisuus tarjota keskitetysti korkealaatuisia erikoissairaanhoitoa kaikille tuleville sote-alueille vaarantuu.

Erilliskäytännön myötä taloudellisesti vahvat sote-alueet voivat rekrytoida vähäisestä erikoishammaslääkärikunnasta tekijöitä omaan suu- ja suu- ja leukakirurgian erikoissairaanhoidon järjestämiseksi ja näin vähentää HUSin tasavertaisesti kaikille sote-alueille tarjottavan erikoissairaanhoidon voimavaroja. Tämä johtaisi tilanteeseen, jossa rekrytoidaan samasta 16% poolista erikoishammaslääkäreitä ja riittävää määrää osaavaa henkilökuntaa ei riitä kellekään.

Työnjaon tulee turvata terveydenhuollon opetuksen ja tutkimuksen edellytykset

ei

ei kantaa

6. Mahdollistaako erillisratkaisu perus- ja erikoistason sosiaali- ja terveystalvelujen toiminnallisen integraation alueella?

kyllä

kyllä pääosin

Integraatio on toteutettu ehdotuksessa järjestämissopimuksen kautta, joka on uudentyypinen instrumentti erikoissairaanhoidon järjestämisessä. Näkemyksemme mukaan tämä on toimiva ratkaisu, mutta se edellyttää kaikilta järjestelmän toimijoilta vahvaa panostusta tähän tehtävään ja hyvää keskinäistä yhteistyötä.

Suusairauksien ja suu- ja leukakirurgian osalta on laadittu PTH ja ESH välisiä hoitopolkujia. Integraatio riippuu tulevien sotealueiden sitoutumisesta hoitopolkujen ylläpitämiseen

ei pääosin

ei

ei kantaa

7. Esityksen mukaisesti erikoissairaanhoidon järjestämisvastuu olisi yleisesti ja ensisijaisesti itsehallinnollisilla alueilla, HUSin järjestämisvastuu lakiin perustuvaa ja järjestämssopimuksella sovittavaa vastuuta. Onko raportissa kuvattu ratkaisu mielestänne sote-palvelujen järjestämisen näkökulmasta sekä hallinnollisesti ja HUSin omistajaohjauksen näkökulmasta toteuttamiskelpoinen ja turvaako se sote-palvelujen järjestämisen alueella?

kyllä

kyllä pääosin

ei pääosin

Sovittujen työnjaon muutosten tulee kaikissa olosuhteissa turvata potilaiden yhdenvertaisuus ja oikeus riittäviin terveystalveluihin.

Uudenmaan alueen potilaiden yhdenvertaisuus, hoitoon pääsy, laatu ja potilasturvallisuus vaarantuvat, jos suun erikoissairaanhoidon voimavarat hajautetaan viidelle sote alueelle. Lisäksi on huomioitava, että alueiden väestömäärät ja rahoituspohja ovat erilaiset ja johtavat eroihin toiminoissa. Rahoituksen järjestäminen huolestuttaa myös kuntia.

Hammaslääketieteen erikoisalajat ovat pieniä erikoisalajia ja väestön ikääntyessä tarve lisätä erikoishammaslääkäriskoulutusta on suuri hammaslääketieteen osalta (STM: Rellman J raportti). Hajautetuin voimavaroin ammatillisen jatkokoulutuksen järjestäminen on mahdoton.

ei

ei kantaa

8. Turvaako erilliskorot sote-palvelujen järjestämiseksi riittävän kantokykyiset alueet?

- kyllä
- kyllä pääosin

X ei pääosin

Kts yllä

- ei
- ei kantaa

9. Turvaako erilliskorot asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa X

10. Toteutuuko demokratia erilliskorotuksessa perustuslain edellyttämällä tavalla? (ks raportin luku 3) Jos ei, niin miten esityksen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voitaisiin vahvistaa?

Yhden maakunnan malliin verrattuna kansanvaltaisuus toteutuu erilliskorotuksessa paremmin. Ennusteiden mukaan yhden maakunnan mallissa valtuutettuja olisi lähes yksinomaan valittu pääkaupunkiseudun kaupungeista. Erilliskorotuksessa valtuutettuja valitaan myös alueilta, mikä on omiaan turvaamaan kansanvaltauuden paremmin.

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa X

11. Toteutuuko palvelujen yhdenvertaisuus esitettyssä mallissa paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

- kyllä
- kyllä pääosin
- X ei pääosin

Kts yllä. Erillisselvityksen mukaan Uusimaa tullaan jakamaan viiteen hyvin eriarvoiseen sote alueeseen: Helsinki (650 000 asukasta), Länsi-Uusimaa (n.460 000 asukasta), Keski-Uusimaa (n.200 000 asukasta) , Vantaa-Kerava (n.265 000 asukasta) ja Itä-Uusimaa (100 000 asukasta).

Suun erikoissairaanhoidon voimavarat ovat vähäiset ja niiden hajauttaminen vaikeuttaa vaadittavien tehtävien hoitoa. 16% hammaslääkäreistä on erikoishammaslääkäreitä, erikoislääkäreitä on 76 %..

- ei
- ei kantaa

12. Mahdollistaako erilliskäyttö kielellisten oikeuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

kyllä

Erilliskäytössä kaksikielisten palveluiden kysyntä keskittyy etenkin Länsi- ja Itä-Uudellemaalle sekä Helsinkiin. Erilliskäyttö mahdollistaa yhden järjestäjän mallia paremmin keskittymisen kielellisten palveluiden tuottamisen erilliskäyttöön.

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

13. Millä toimenpiteillä ja missä palveluissa kielellisiä oikeuksia voitaisiin vahvistaa? Kielelliset oikeudet pitää turvata kaikissa palveluissa ja toimintayksiköiden tulee luoda tätä tukevat rakenteet.

14. Millaisia vaikutuksia arvioitte erilliskäytöllä olevan osana hallituksen linjaamaa valtakunnallista kokonaiskäyttöä?

Erilliskäytössä yliopistollisen sairaalan rooli Uudellamaalla tulee perusrakenteiden johdossa pääpiirteiltään määritellyksi, mikä korjaa yhden nykyisen lainsäädännön keskeisen puutteen.

Yliopistosairaala tulee vastaamaan asetusten mukaisista tehtävistä, mm. suun ja leukojen syöpien, nivelproteesien, moniammatillista yhteistyötä vaativien sairauksien hoitoon liittyvistä suun ja leukojen alueen hoidosta (mm. elinsiirtopotilaat, vaikeat munuais-, maksa- ja sydänsairaudet, reumaatikot, uniapneapotilaat) kiireellisen hoidon järjestämisestä ja erikoislääkäri- ja perus- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta.

HUSin toimintaa tulee harkita, kun keskeiset tehtävät ovat määriteltävä yliopistosairaalle, ei HUSille ja samanaikaisesti sote alueet mahdollisesti aloittavat oman erikoissairaanhoidon toimintansa.

Linjauksella voi olla vaikutuksia valtakunnan muiden sote maakuntien suusairauksien ja leukakirurgian erikoissairaanhoidon järjestämisessä.

15. Ehdotuksia itsehallinnollisten alueiden nimiksi?

Ei ehdotuksia.

16. Muut vapaamuotoiset huomiot loppuraportista

Suun ja leukojen erikoissairaanhoidon tulee olla yliopistosairaalan toimintaa. Se on ainoa tapa varmistaa jatkossakin laadukkaat, kustannustehokkaat, tasapuoliset ja riittävät erikoissairaanhoidon palvelut, koulutus ja tutkimus. Erikoishammaslääkäriresurssit tulee keskittää. Perusterveydenhoidon, keskussairaaloiden ja yliopistosairaaloiden ei tulisi kilpailla suun erikoissairaanhoidon järjestämisestä, vaan tulee toimia yhteistyössä hoitoketjuja porrastamalla.

Raportissa ei oteta kantaa palveluiden rahoitukseen.

